

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА У ТЕХНОГЕННІЙ СФЕРІ, ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Екологічна безпека є компонентом національної безпеки, що гарантує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля від реальних чи потенційних загроз, що їх створюють природні чи антропогенні чинники. Удосконалення системи забезпечення екологічної безпеки має стати одним із пріоритетних напрямів державної політики на основі системного аналізу, із врахуванням процесів трансформації в економіці та державному управлінні, які є на нинішньому етапі розвитку нашої держави. Тому головним завданням має стати мінімізація підвищення рівня антропогенного впливу на довкілля.

Загальний стан екологічної безпеки України у техногенній сфері продовжує залишатися складним. На це впливають військові дії, що тривають на території нашої держави, значна насиченість території промисловими об'єктами, рівень амортизації обладнання більшості яких наближається до критичного, в зв'язку з чим зростає ризик виникнення аварій і катастроф техногенного походження. Значний вплив на ризик виникнення надзвичайних ситуацій мають такі фактори як ведення військових дій, погіршення матеріально-технічного забезпечення, зменшення виробничої і техногенної дисципліни, ігнорування екологічних вимог і стандартів, низький рівень застосування прогресивних ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій.

Законом України «Про стратегію національної безпеки України» визначено низку загроз національним інтересам в екологічній сфері. До них належать:

- надмірний антропогенний вплив і високий рівень техногенного навантаження на територію України; негативні екологічні наслідки Чорнобильської катастрофи;
- нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів;
- значний обсяг відходів виробництва та споживання і неналежний рівень їх вторинного використання, переробки та утилізації;
- незадовільний стан єдиної державної системи та сил цивільного захисту, системи моніторингу довкілля;
- зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- погіршення екологічного стану водних басейнів, загострення проблеми транскордонних забруднень та зниження якості води та ін.

До основних зовнішніх загроз екологічної безпеки України можна віднести порушення стійкого клімату внаслідок зростання концентрації в атмосфері парникових, озоноруйнівних та інших газів, зміни поверхні Землі та порушення континентального вологообігу. Це веде до зростання аномальних метеорологічних явищ, нестійкості та глобального змін клімату, порушення сонячного спектру, опустелювання, зміщення географічних зон та поширення на нові території носіїв небезпечних хвороб.

До внутрішніх загроз можна віднести – надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основними причинами виникнення техногенних аварій і катастроф та посилення негативного впливу внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні є: застарілість основних фондів, зокрема природоохоронного призначення; великий обсяг транспортування, зберігання і використання небезпечних речовин; аварійний стан значної частини мереж комунального господарства; недостатня інвестиційна підтримка процесу впровадження новітніх ресурсозберігаючих і екологічно чистих технологій в екологічно небезпечних галузях промисловості, насамперед металургійній, хімічній, нафтохімічній та енергетиці; природоохоронні проблеми, пов'язані з істотними змінами стану геологічного та гідрогеологічного середовища та зумовлені закриттям нерентабельних гірничодобувних підприємств, шахт і розрізів; небажання суб'єктів господарювання здійснювати заходи із запобігання аваріям та катастрофам на об'єктах підвищеної безпеки та потенційно небезпечних об'єктах тощо.

Таким чином, загрози національній безпеці у сфері екологічної та техногенної безпеки зберігаються через високий рівень ризиків для екосистем та здоров'я населення, обумовлений значним забрудненням атмосферного повітря, водних джерел, земельних ресурсів в умовах недосконалої системи управління та недостатнього моніторингу довкілля. Характер змін загроз у сфері екологічної та техногенної безпеки обумовлює необхідність перегляду основних стратегічних завдань державної екологічної політики у зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС та забезпечення поетапного наближення природоохоронного законодавства до відповідних директив ЄС.